

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Consuetudo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Consuetudo.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Consuetudo, a Graeco ἔθος, ἔθος, ἔθος, consueo dicitur. Vt autem a consueo, id est simul suo. Consueo enim quasi appetit ad aliquid agendum, ita ut consuetudinem habeat ad consuetudo, & consuetudo. Plautus quos, consuetudo, consuetudo est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege habetur, cum deficit lex. c. Consuetudo, dist. 1. Consuetudo, lex non scripta, optimi legislatoris inscriptum, ut habens, videlicet omnium comprobationem: fortassis a naturali iustitiae prima fuerit patriae consuetudo. Hieronymus, mos, institutum, vltus, vltus, vltus, Hebr. Litzumud, dicitur a consueo, ab Lamad, dicitur, a consueo dicitur.

SENTENTIAE BIBLICAE.

Consuetudo exauant aquae, Job. 14. Consuetudo est, adolefcens iuxta viam suam etiam cum senectute, Prov. 22. Ego Dominus Deus vester, iuxta consuetudinem Aegypti, non facietis, Lev. 18. Quisquam puer centum annorum morietur, Esai. 65. Quisquam et viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua, usque ad senectutem, non erit liber, Jer. 13. Consuetudo est, adolefcens iuxta viam suam etiam cum senectute, Prov. 22. Ego Dominus Deus vester, iuxta consuetudinem Aegypti, non facietis, Lev. 18. Quisquam puer centum annorum morietur, Esai. 65. Quisquam et viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua, usque ad senectutem, non erit liber, Jer. 13.

SENTENTIAE PATRUM.

Consuetudo quasi secunda & quasi affabricata natura dicitur. Consuetudo est, adolefcens iuxta viam suam etiam cum senectute, Prov. 22. Ego Dominus Deus vester, iuxta consuetudinem Aegypti, non facietis, Lev. 18. Quisquam puer centum annorum morietur, Esai. 65. Quisquam et viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua, usque ad senectutem, non erit liber, Jer. 13.

habendum, ac de corpore praecedendum, in serm. 4. Dominica de aduentu.

In his rebus, de quibus nihil certi diuina statuit Scriptura, nobis populi Dei & olim iusti, statuta maiorum pro lege tenenda sunt: & sicut praeratores legum diuinarum, ita contemptores consuetudinum ecclesiasticarum coercendi sunt. Aug. in epist. ad Cassellanum.

Mos est simul habitantium consensus, qui inueteratus consuetudinem facit. Idem desin.

Alperam nobis & insuauem virtutum viam nimia facit vitiorum consuetudo: quae si in alteram partem transferatur inuenitur semita iustitiae leuis. Hier. in epist. ad Celantiam.

Quum culpa in usum venerit, ei iam animus, etiam si appetat debilius resistit: quia quot vicibus prauae frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Greg. l. 4. mor.

Visitata culpa obligat mentem; vt nequam surgere possit ad rectitudinem: conatur, & labitur: quia vbi diu sponte perfitit & ibi quum noluerit, coacta cedit. Super Euangel. Hom. 31.

Saepe nonnulli exire a prauis actibus cupiunt: sed quia eorundem actuum pondere premuntur, in malae consuetudinis carcere inclusi, a semetipsis exire non possunt. lib. 11. mor. al.

Tenent prauae consuetudines quem semel ceperunt, atque quotidie duriores existunt: & non nisi cum peccatoris vita finiuntur. lib. 15. mor.

Antiquus hostis, prius quasi consulens blanda ad animum loquitur: sed quum semel dentem delectationis infixerit, violentia post consuetudinem pene insolubiler innotatur. ibid.

Abscindatur ferro acutae compunctiois hulus inueteratae consuetudinis: si est acerbus dolor, leniatur vnguento deuotionis. Ber. sup. Cant.

Vltus facit virtutes, non natura, tuum est autem abutendo facere vitia: aut bene vtendo, virtutes. de Consil. 2.

Consuetudo est ius quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur & tenetur, quum ea deficit. Isid. l. 2. Etymol.

Consuetudo auctoritati cedit: prauum vsuum lex & ratio vincat: quum vero nec sacris canonibus, nec humanis legibus consuetudo obuiare monstratur, inconcussa seruanda est. Isid. in Synonymis li. 2.

Difficile est peccati consuetudinem vincere: prauus vltus vix aboletur: assidua consuetudo vitium in naturam conuertit. Animus sceleribus astrictus, vix ab eis diuelli potest. Isidor. lib. 1. soliloquiorum.

Graeca narrat historia Alexandrum potentissimum regem orbisque dominatorem in moribus & incessu Leonidae paedagogi non potuisse carere vitis, quibus paruulus adhuc fuerat imbutus. Bedae de templo Salo. l. 2.

Non parus est labor, vt fe aliquis a priori non bona consuetudine reflectat, ac reuoct: quoniam quidem non longo tempore confirmatus, vix quodammodo obtinet naturam. Basil. in regul.

Quidam de sapientibus dixit, Bene consuetos pudebit diffuere, & iterum, Bona loquamur, transibit sermo in affectum, iuxta illud: Qui non assuecit virtuti, dum iuuenescit, a vitis nescit discere, quando senescit. Et contra: Quod in iuuentute addicitur, in matura etate seruatur. Max. in sermone de Ioan. Baptista.

Consuetudo, quae apud quosdam irrepserat, impedire non debet, quo minus veritas prauealeat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est, propter quod relicto errore sequamur veritatem: scientes quod veritas vincit, veritas valet, & inualecit in aeternum: & viuunt, & obtinet in saecula saeculorum. Cyprian. ad Pomp.

POETICAE SENTENTIAE.

Virg. Georg. l. 2.

Adeo à teneris assuescere multum est.

Virg. Aen. l. 8.

Tua cernere facta

Assuescat, primis & te miretur ab annis

Quid. Metam. l. 2. fab. 2.

Nam morem fecerat & fas.

Idem l. 10. fab. 5.

Longa, alit assuecine flammis.

Quid. epist. Didonis ad Aen.

Dum freta miret cunct, & amor dum temperat & sum.

Fortiter edisco tristia posse pati.

Quid. Artis. l. 2.

Fac tibi consuescat Nil consuecine maius,

Quam tu dum captus, a dia nulla fuge.

Quid. Trist. l. 1. Elegia 5.

Famina seu princeps omnes tibi culta per annos,

Te docet exemplum coniugis esse bonae.

Alimilem, sui longa assuecine fecit,

Grandia si paruis assimilare licet.

Idem Trist. l. 5. eleg. 13.

Adde quod ingenium longa rubigine laesum,

Torquet, & est multo quam fuit ante minus.

Idem de Pont. l. 4. eleg. 10.
Gutta cauat lapidem, consumitur annulus & salsus
Es teritur pressa, ciner aduicis humo.
 Catullus Eleg. 7. 4.
Difficile est longum subito deponere amorem,
Difficile est, verum hoc, qua lubet, efficias.
 Hor. epist. l. 1. epist. 2.
Quo semel est imbuti a recens seruibz odore
Testa diu.
 Iuuenalis sat. 2.
Nemo repente fuit turpissimus.
 Idem sat. 7.
Laqueo tenet ambitiosus
Consuetudo mali.
 Iuuenal. sat. 2.
Dedit hoc contagio labem,
Et dabit in plures: sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit & porrigine porci,
Vnaq; conspecta luorem ducit ab Vna.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Maxima est vis vetustatis & consuetudinis: non modo in hoc, quod est animal, sed in iis etiam, quae sunt inanimata, consuetudo valet, cum locis etiam ipsi montolis delectemur & syluestribus, in quibus diutius commorati sumus. In *Latio Ciceronis.*
 Magna est illecebra peccandi impunitatis spes. *Pro Mil.*
 Consuetudo peccandi, maleficij luscipendi remouet dubitationem. *ad Heren.*

Quotus quisque reperitur, qui impunitate & ignorantia omnium propolita, abstinere possit iniuria? *3. Off.*
 Omnes religione mouentur, & Deos patrios, quos a maioribus acceperunt, colendos sibi diligenter, & retinendos arbitrantur. *6. de iur. in Ver.*

Qui multa sunt saepe perpeffi, facilius ferunt quicquid accidit, obduraeque sese contra fortunam arbitrantur. *Veille apud Euripidem.*

Si mihi nunc tristis primum illuxisset dies,
Nec tam arum non aug. assera salo.
Esset dolendi cauis, si iniecho equulei
Frano, repente tactu exagitantur nono.
Sed iam subiectus miseris obierat 3. Tusc.

Corruptela male consuetudinis, igniculi extinguuntur a natura dati, exoriunturque & confirmantur vitia contraria. *1. de Leg.*

Non ingenerantur hominibus mores tam a stirpe generis & feminis, quam ex iis rebus quae ab ipsa natura loci, & a vite consuetudine suppeditantur. *De Leg. Agrar. ad popul. contra Rul.*

Sic fit vbi homines maiore vite partem in tenebris agunt, vt rouslime solem quasi superuacuum fastidiant. *Seneca Epist.*

Tunc autem consummata est infelicitas, vbi turpia non solum delectant, sed etiam placent: & desinit esse remedio locus: vbi quae fuerant vitia, mores sunt. *Epist. 28.*

Diu in istis vitis iacimus, euelli difficile est. Non enim inquinati sumus, sed infecti. Non est morbus inter vitia contemnendus: potest adolescentia iniurias ferre, & se aduersus morbos contumaciter gerere: vbi vero senectus incubuit, facilius est morborum vitia prohibere, quam impetum regere. *Epist. 38.*

Inter causas malorum nostrorum quod vitium ad exempla, necratione componitur, sed consuetudine abducitur. Quod si pauci facerent, nolimus imitari: quum plures facere ceperunt, quasi honestus sit: quia frequentius sequimur, & recti apud nos locum tenet error, vbi publicus factus est. *In extrema part. Epist. fol.*

Educatio & disciplina mores facit: & id sapit vnusquisque, quod didicit. Itaque bona consuetudo excutere debet, quod mala instruxit, bene docet loqui, bene docet facere. *In libro de moribus.*

Gravissimum est imperium consuetudinis. *In Pro.*
 Quicquid in excelso fastigio positum est, humili & cetera consuetudine quo fit venabilis, vacuum esse conuenit. *Valer. Max. lib. 2.*

Consuetudinis magna vis est: pernoscant veratores in niue, in montibus vii se patiuntur. *Cic. 2. Tusc.*

Consuetudo laborum perpeffionem efficit facilitatem. Nam ferre calorem, contemnere vulnus, consuetudo docet. *Cicero 2. Tuscul.*

Benefacere ex consuetudine, in naturam vertitur. *Salustium in Jugurtha.*

Perpetua in vita sua tranquillitatem, & deliciarum sereno assuefacti, ad omne vel modicum obductae solitudinis nubilum commouentur. *Paulus Orestes de Ornesta. l. 1.*

Consuetum semper nocius est. Quantam vim habeat, quod consuetum est, leges ostendunt, in quibus fabularia & pucilia, magis valent veritate propter consuetudinem. *Aristot. lib. 2. Meta. physio.*

Suaue est homini, quod consuevit tota vita sua.

super 1. Poetria.

Quidam homines tantum assuevi erant: comediae quod venenum erat eis cibis. *Commentar. sup. 3. Puff.*

Quidam per consuetudinem audienda falsa negant: quia per se nota vt. Ex nihilo nihil fit. *idem.*

Consuetudinem secundum naturam pronunciant. *17. Saturnal.*

APOPHTHEGMATA.

Aristophanes, dicere solebat; Omnia mala habentur in his. *Vulgus* hominum ea tantum probat, quibus assuetis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrini nihil peregrinum esse debet, nisi quod cum vicio conueniat, quae enim ideo temulenta detestanda, quod alicubi sunt, sed quod per se turpis. Nunc ex vltia regionum de populus. *Laert. l. 6. c. 1.*

Polyanus, consuetudinem dicebat initium citagum, glectam autem vires maximas sumere. *Anton. & M. confect.*

Chryssomus, dicebat, Nihil tam firmum est in rebus quam veteris consuetudinis tyrannis. Ethnici, consuetudinem naturam esse dixerunt. Item, *Mirceficax* est consuetudo retinendam, quae non patitur vt ad primum variata sit, quis reuertatur. *ibid.*

Philo, non rus (inquebat) improbos, non vrbis bonos similitum congressus & consuetudo. *Ant. ser. 12.*

M. Pomponius Marcellus, cum ex oratione *Tiberii* Caput dam reprehendisset, contra affirmante *Arteo* Capite, num, & si non esset, futurum certe: iam inde, inquit, memento. Tu enim *Caesar* ciuitatem dare potes hominibus, non res. Hominibus datur ciuitas, qui recipiuntur in usum, datur ciuitas, quae recipiuntur in consuetudinem. *idem.*

Quemadmodum multae voces non Graece tantum, sed Latinae, & Gallicae, & Persicae ciuitate Romana donatae sunt, vsus potest, *Caesar* non potest. *Erast. 8. apoph.*

SIMILITVDINES.

Socratis, Quemadmodum ventus ignem: Sic conditorem accendit. *Apud Max. ser. 3.*

Dionis, & nunquam malarum quicquam consuetudinis stabile acque firmum, donec vndiquaque proterit enim quod indies appositionem suscipit: feruoreque ratione, nemoque facile cernit, quanto hoc illo sit denotia procedit: quemadmodum (opinor) & huleca quibus, qui indies naturaliter incrementum capiunt. *Orator. diuina.*

Plinius, vt in loco pestilenti quoque qui assuetum dicitur, commoda parum sedunt assuetos. *lib. 18. c. 4.*

Vt callus tempore factus a dimittit sensum: Ita diuturnus stuetudo facit vt leuius feramus. *lib. 25. c. 2.*

Erastus *Roderodami*. Vt *Mithridati* quotidie sumitur consuetudine factum est innoxium: ita mala quibus assueti offendunt. *In Sim.*

Vina non modo soli sui referunt saporem, verum etiam ram aut fruticum vicinarum: Ita non solum caprimus de progeniti sumus, sed & eos quorum consuetudine innoxii sumus.

Vt quorundam hominum etiam aspectus facinorosus sunt quorum omnis vite consuetudo mores inficit. *ibid.*

HIEROGLYPHICA.

Consuetudinis perniciose hominem indicaturus *primulgam* auem pingat: ea enim inter capras famulatur, appetitque earum vbera fugere: quod cum fecerit, gigitur: capra vt a iun. excacatur. *Per. Val. lib. 2. pag. 23.*

APOLOGI SEV FABULAS.

Vulpes & Leo.

Quae nunquam Leonem vulpes viderat, cum huc risset, ita fertur exterrita, vt perire moretur formidat: conspiciat iterum, extimuit quidem, sed nequam quae Tertio illi obuiam facta: tam firmo animo fuit, vt accedente & compellere illum audeat.

Ostendit fabula, etiam grauissima & difficillima consuetudine tractabilia reddi. Itemque hoc inopinatam hementis animos perturbare consueuisse.

Mulier & Maritus ebrius.

Vixerat aliquot annis mulier cum viro ebriolo, & lassus atque tractationem malam pertulerat: Tandem tuit experiri, an vlla ratione tanto malo virgulus liberaretur: Ergo eum temulentum & obrytum vino accurre, mox oppressum profundissimo somno, nequaquam

